

A háromlábú varjú

Készítette: Bégányi Dorottya

Óra: Sámánizmus és népvallás

2017. 01. 02.

Tartalom

Morfológia.....	2
Terminológia	2
Megjelenése a különböző országokban.....	3
Sanzuvu.....	3
Samjoko	4
Yatagaraszu.....	6
Kapcsolat más népek mitológiájával, hiedelmeivel	7
Varjú	7
Holló	7
Hármaság.....	9
Rövid összefoglalás	11
Források.....	12
Képek forrása	13

A háromlábú varjú a távol kelet egyik mitikus, és szimbolikus állata, amely Kínából származik, de a szomszédos Japán és Korea mitológiájában is megtalálható, és nagy jelentőséggel bír, ugyanakkor megjelenik még Kis-Ázsia, Egyiptom, és Észak-Afrika legendáiban is. Legtöbbször a napot szimbolizálja.

Morfológia

A háromlábú varjú legtöbbször fekete, arany vagy vörös színű az ábrázolásokon, és a varjú mellett a háromlábú madár megjelent holló vagy kakas formájában is. A kakas hajnali állat, míg a holló és a varjú inkább alkonyi, így ellentétet képezhetnek. A holló és varjú között pedig árnyalatnyi különbségek találhatóak csak.

A lábak hármasszáma utalhat az Ég-Föld-Ember hármásra, ami a keleti kultúrákban jelentős volt, de ugyanakkor jelentheti a nap három állomását, a felkelő, delelő és lenyugvó napot is.¹

1. kép Háromlábú varjú egy japán emblémán

Terminológia

A háromlábú varjú Kínában, Japánban, és Koreában is fontos szerepet játszott. Kínában *zanzuvunak* (三足鳥, „három-lábú madár”), Japánban *Yatagarasunak* (八咫鳥, „nyolc szárnytávolságnyi varjú”), Koreában pedig *Samjokonak*(hangul: 삼족오; hanja: 三足鳥) hívják.

---

¹Napregék <http://valosagtura.blog.hu/2013/02/16/napregek> (2017. 01. 22)

Megjelenése a különböző kultúrákban

Sanzuvu

Kínában már i.e. 5000-ból találtak a Jangce partján olyan neolitikumból való edényt, amit ez a minta díszített, és a *Shanhaijing*, Hegyek és Tengerek klasszikus irodalmi kötetben is említést tettek róla.

Egyes források szerint Kínában a fekete varjú a rossz, a gonosz jelképe is lehet, míg a vörös vagy aranszínű pozitív és a Napot szimbolizálja.²

Az ősi Kínában a holló és a varjú között nem tettek különbséget. Kínában mindkét faj (a *Corvus macrorhynchus*, és a *Corvus torquatus*) megtalálható volt.³

Már a legkorábbi történetek, és legendák is arról számoltak be, hogy a háromlábú varjú, amit legtöbbször arany színnel ábrázoltak, a naphoz kapcsolódik.

A legenda szerint egy hatalmas pusztaságban állt egy hegy, amelyen egy Fusang nevű fa állt, melynek jelentése lehajló eperfa. A törzse elérte a 300 li magasságot (körülbelül 100 mérföld). A fa mögött volt a Tang völgy, amelyben egy másik Fusang fa állt. A történetek szerint innen indult el a tíz nap reggel, és ide tért vissza estére. Minden nap másik nap indult útnak, ők váltották egymást. Ezeket a napokat a bennük lakó varjú irányította, szekéren utazták körbe a földet, így tíz napmadárról szólnak a legendák.

Az egyik leghíresebb történet Yi íjász mítosza, ami szerint egy nap mind a tíz napmadár felszállt az égre, óriási hősséggel árasztva el a földet. Egy Yi nevű íjász lelőtt kilencet, és csak egyet hagyott életben, ezzel elhárítva a veszélyt.

Egy másik koreai szöveg, a Tianwen feltesz egy kérdést, miszerint „Miért lőtte le Yi a napokat?” ezzel ambivalensé téve a történetet. Wang Yi, aki kommentárokat írt ehhez a műhöz a Han dinasztia idejében ezt azzal magyarázta, hogy azok a madarak, akik benne laktak a napban, mintegy a nap lelkét jelenteve, különböztek azoktól, amelyek cipelték körbe a földön.

A Han dinasztiától (i. e. 206 – i. sz. 220) vannak utalások arra különböző szüzsékben, hogy ezek a madarak háromlábúak.

A Hat dinasztia korából (220 – 581) maradt fent egy másik történet, miszerint van két féle mitikus fű: a Di Ri (Di – föld, Ri – Nap) és a Chun Sheng (Chun – tavasz, Sheng – növés), amelyek északkeleten és délnyugaton nőttek. A háromlábú varjak nagyon szerették

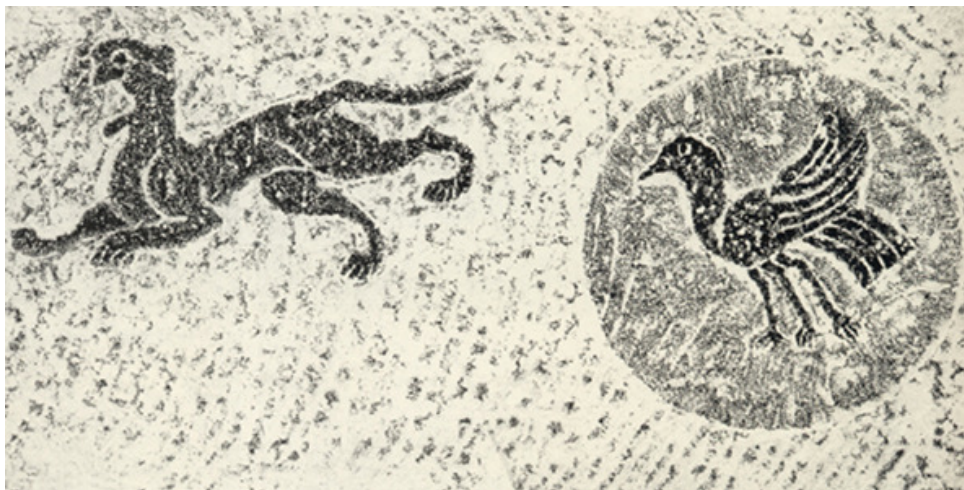
---

²Varjú <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/szimbolumtar/ch02.html#varj%C3%BA> (2017. 01. 22.)

³Holló <http://terebeess.hu/keletkultinfo/lexikon/hollo.html> (2017. 01. 22)

ezt enni, így számtalanszor leszálltak a földre, hogy csemegézzenek belőle, de ez nem tetszett Xihének, a Tíz nap anyjának, aki ezért kezével letakarta szemeiket, hogy meggátolja őket az újabb leereszkedésben.⁴

A Zhou dinasztiának (I. e. 11. sz.-I. e. 221) jelképállata volt a vörös varjú, aminek háromlábú változata Xiwangmu istennő, Nyugati anyakirálynő hírvivőmadaraként is ismert volt.⁵

2. kép Sírfestmény a Han-dinasztiából

Samjoko (hangul: 삼족오; hanja: 三足鳥)

Koreában is korán megjelent ez a motívum, Kínai hatásra. Szintén a napot szimbolizálta, egy háromlábú varjú élt az égtestben. Az igazi erőt szimbolizálta, ami hatalmasabb a sárkánynál vagy a főnixnél.

A nevében szereplő *sam* hármat, a *jok* lábat, az *o* pedig fekete madarat jelent, így nem szükségszerűen varjú volt.

Goguryeo-nak volt a szimbolikus állata, amely a Három Királyság egyike volt. Már ősi sírfestményeken megtalálható az ábrázolása.

A legtöbb megtalált képen úgy ábrázolják, hogy szárnyait összehajtva nyugodtan áll, vagy éppen repülni készül. Azonban találni arra is példákat, hogy a varjú helyett galambbal, vagy vadlibával testesítik meg. Továbbá a Samjoko minta megjelenik a Goryeo és Joseon korabeli emlékeken is.

⁴ Handbook of Chinese Mythology. pp. 95-96

⁵ Holló <http://terebeess.hu/keletkultinfo/lexikon/hollo.html> (2017. 01. 22)

Van olyan elképzelés is, miszerint a hármasszám Hwanint, a Égistent, fiát, Hwanungot, és az ő leszármazottját, Dangunt, Ko-joseon alapítóját értették.

Két féle legendában jelenik meg. Egyik a Geumo hegy (금오산, 金烏山) legendája, ami szerint a Kyeongsangbukdo tartománybeli hegy képződését ezzel a madárral hozza összefüggésbe.⁶

A másik, Yeonorang és Seonyeo (연오랑 세오녀) története. 157-ben, Adala király uralkodása idején élt egy házaspár egy halászfaluban. Egy nap algagyűjtés közben Yeonorang a tengerparton egy olyan sziklát látott, amit azelőtt még soha. Felmászott rá, mire a szikla mozogni kezdett, és belegurult a vízbe. Yeonorang nem tudott mit tenni, ott maradt a sziklán, ami egészen Japán szigetéig úszott. A japánok azt hitték, hogy az Isten küldte a férfit, így királlyá koronázták. A felesége Seonyeo várta otthon, de ő nem jött. Minden nap kiment a tengerpartra, hátha visszatér a férje, míg nem egy nap megjelent a szikla, rajta a férje cipőjével. A nőt is Japánba vitte a szikla, és ott királynő lett. De mikor elhagyták mindketten Sillát, akkor ott a nap és a hold megszűnt világítani. Adala király követet küldött Japánba, hogy térjenek vissza, de mivel ott már király és királynők voltak, ezért Yeonorang a felesége egy saját kezűleg készített selyem szövetet küldött vissza Sillába, amivel egy szertartást mutattak be a Mennyei istennek, mire a nap és a hold fénye visszatért.⁷

3. kép Sír festmény Goguryeo korából

⁶ 삼족오 (samjoko)

http://folkency.nfm.go.kr/main/dic_index.jsp?P_MENU=04&DIC_ID=6900&ref=T2&S_idx=206&P_INDE X=6&cur_page=1

⁷ Yeonorang and Seonyeo

http://world.kbs.co.kr/english/program/program_koreastory_detail.htm?No=856

Yatagaraszu (八咫鳥)

Japánban, bár nincs konkrét írott utalás arra, hogy a Yatagarasunak három lába lett volna, különböző szentélyek ábrázolásain mégis így jelenítették meg a varjút.

Maga a Yatagarasu név nyolc- szárnyhossznyi varjút jelent. A nyolcas szám a japán hagyományokban a tökéletességet szimbolizálta, így tökéletes, „isteni” tulajdonságokkal ruházták fel a madarat.

A történelemben is sok helyen megjelenik, mint például a Kojiki és a Nihonshoki krónikái szerint a mennyek küldték a nagy varjút, hogy kísérje útján Jimmu császárt, Japán legendás, első császárárt. Ezt a japánok isteni beavatkozásként értelmezték.⁸

4. kép Jimmu császár Yamato felé

⁸ Yatagarasu the three legged crow and its possible origin
<https://heritageofjapan.wordpress.com/2011/08/22/yatagarasu-the-three-legged-crow-and-its-possible-origins/>
(2017. 01.22.)

Kapcsolat más népek mitológiájával, hiedelmeivel

Varjú

A varjú és a holló szinte a világ bármely kultúrájában megtalálható madarak, és a különböző kultúrákban hol hasonlóan, hol teljesen eltérően viszonyultak a fekete madárhoz.

Sok népnél mint például a zsidó hagyományban a halál madara, dögökkel van kapcsolatban, és a kereszténységben is a Sátánt testesíti meg.

A magyar irodalomban is megjelenik Zrínyi Miklósnál a mennyei sas madár ellenségeként. „Így kákognak hollók, ha sas jön közükben, / És éjjeli varjuk így járnak széltében” (*Szigeti veszedelem*, XV. 51). Arany János balladájában a boszorkánysággal van kapcsolata.⁹

Holló

A mongol néphitben a holló a sámán segítőszellemi közé tartozott. A perzsa hagyományok szerint a hollót a napisten madarának tekintették, és a Mithrasz misztériumokban a beavatás első szintjét a holló jelentette.

A görög mitológiában Apollón hírnöke volt, akkor váltott az amúgy fehér madár feketére, ha rossz hírt hozott. Ezen kívül a görögöknél több istennek, többek között Athéné és Kronosz jelképe is volt. Bizonyos források szerint a delphoi jósda bejáratát is holló jelezte.

A kelta és germán mitológiában a hollót a jóslással kapcsolták össze. A viking hadisten és legfőbb istenség, Odin vállán ül két holló, Hugin és Mugin, a Gondolkodás, és Emlékezet. Még maga Odin is képes volt hollóvá változni. A monda szerint a keltákat holló kísérte vándorló útjukon.

A nyugati eszkimók történeteiben a sas mellett a holló a világteremtő. Egy észak-amerikai indián törzs, a kwakiutl szerint a világ keletkezése is egy hollónak köszönhető. A végtelen tenger felett repülő madár nem tudott leszállni sehova sem, így kis köveket ejtett a vízbe, ezzel szigeteket létrehozva. Majd megalkotta a fákat, fűvet és az állatokat. Végül agyagból és fából lett az ember.¹⁰

A zsidó hagyományban, hasonlóan a varjúhoz, az elmúlást szimbolizálja. Noé történetében is megtalálható a holló, amit Noé szabadon engedett, hogy hírt hozzon szárazföldről, de az nem tért vissza. A kereszténységben gyakran ábrázolják a tudás fáján,

---

⁹Varjú <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/szimbolumtar/ch02.html#varj%C3%BA> (2017. 01. 22.)

¹⁰ Ann Kramer: Képes gyermek-enciklopédia Park kiadó, 1991, London p.341

melyről Éva a gyümölcsöt leszakította. Azonban néha Isten a hollót küldi el szentjeihez, például Szent Benedeknek, hogy ételt vigyen neki.

Az alkímiában is megjelenik, csak úgy, mint a másik fekete madár, a varjú. Itt a bölcsök kövének gyártási folyamatában van szerepe, mikor a fekete holló fehér galambbá változik.

A magyar hagyományokban is megjelenik a holló, a Hunyadi-család címerállata. A Corvin név a corvus, azaz holló szóból ered (Corvin Mátyás), valamint a corvinák is hozzá kapcsolódnak. Arany János híres balladája, a Mátyás anyja is azt a történetet dolgozza fel, miszerint egy holló elragadta a gyűrűt, ami bizonyította volna Mátyás származását. Ezért szerepel a címerben egy holló, szájában a gyűrűvel.

Edgar Allan Poe versében, A holló című műben a gonoszt jelképezi.¹¹

6. kép Kelta hollószimbólum medál

5. kép Szent Benedek és a holló

7. kép Holló gyűrűvel a Mátyás templom egyik tornyán

¹¹ Holló <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/szimbolumtar/ch02.html#holl%C3%B3>

Hármasság

A mongol néphitben és mitológiájában is megjelenik a hármasság, mint az Ég-Ember-Föld hármassága, ami megjelenik az *axis mundi*n is, a világfán, melynek teteje az égi világ, az alja az alvilági lények otthona, míg a közepe az emberek világa. A sámán az, aki ezeket átívelve közvetít a világok között.

A kereszténységben az Atya, Fiú, és Szentlélek hármassága, a Szentháromság (Trinitas Sancta) a legfontosabb egység, három személy, egy lényegben.

Kelta szimbólumok között is megtalálható a hármasság, a triskelion motívumon, ami eredetileg a görögöktől származik, és jelentése háromlábú.

A magyar népi hitvilágban is fontos szám a hármasság, a hetes és a kilences mellett. A hármasság szám valamely mágikus folyamat elvégzésekor jelentős. Ilyen a népmesékben a három fiú, vagy a három próbatétel, amit teljesíteni kell. A három napszakhoz köthető szertartások is kapcsolódnak hozzá. Szerencse vagy szerencsétlenség elkerülése miatt sokszor megismételték a tevékenységet háromszor.¹² És a mondás is úgy tartja, hogy három a magyar igazság.

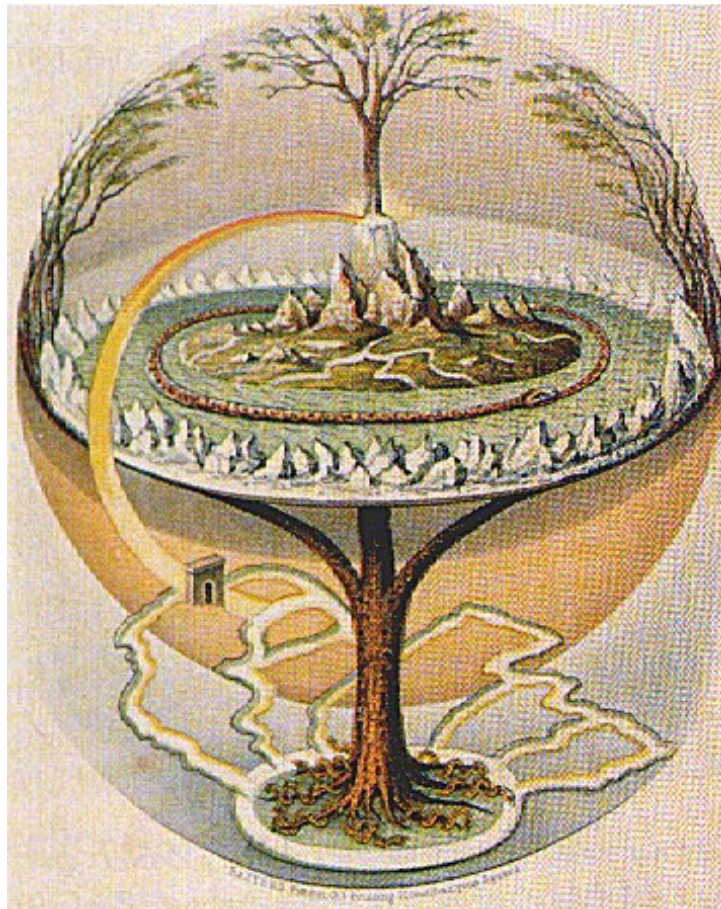

8. kép Szentháromság

¹²Számok <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/4-1502.html> (2017. 01. 22.)

9. kép Kelta triskelion

10. kép Axis mundi (Yggdrasil, az Északi mítoszból)

Rövid összefoglalás

Bár a háromlábú varjú alakja főleg a távol-keleten jelenik meg, maga a varjú/holló, és a hármasság a világ minden területén megjelenik. De érdekes látni, hogy miként hordoznak hasonló, vagy teljesen más jelentést.

A háromlábú varjú a mai napig megőrizte a jelentőségét, és megjelenik több helyen. Japánban a Futball Szövetség jelképe, Dél-Koreában is több cég emblémájában szerepel. Amikor a 21. század elején szóba került az ország pecsétjének a leváltása, akkor az egyik javaslat maga a *samjoko*, a háromlábú madár volt. Valamint a populáris kultúrában is megtalálható, a híres Jumong dél-koreai televíziós sorozatban is, amely Goguryeo alapítójáról szól, gyakran előkerül ez a szimbólum.

11. kép Japán Futball Szövetség emblémája

12. kép Jumong televíziós sorozat

Források

- Holló <http://terebess.hu/keletkultinfo/lexikon/hollo.html> (2017. 01. 22.)
- Holló
<http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/szimbolumtar/ch02.html#holl%C3%B3>
(2017. 01. 22.)
- Holló <https://sites.google.com/site/allatmitologia/lelkesek/af-hollo> (2017. 01. 22.)
- Napregék <http://valosagtura.blog.hu/2013/02/16/napregek> (2017. 01. 22.)
- Számok <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/4-1502.html> (2017. 01. 22.)
- Three-Legged Bird to Replace Phoenix on State Seal
http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2006/01/16/2006011661004.html
(2017. 01. 22.)
- Varjú
<http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/szimbolumtar/ch02.html#varj%C3%BA>
(2017. 01. 22.)
- Yatagarasu and its possible origin
<https://heritageofjapan.wordpress.com/2011/08/22/yatagarasu-the-three-legged-crow-and-its-possible-origins/>(2017. 01. 22.)
- Yeonorang and Seonyeo
http://world.kbs.co.kr/english/program/program_koreastory_detail.htm?No=856
(2017. 01. 22.)
- 삼족오
http://folkency.nfm.go.kr/main/dic_index.jsp?P_MENU=04&DIC_ID=6900&ref=T2&S_idx=206&P_INDEX=6&cur_page=1 (2017. 01. 22.)
- Ann Kramer: *Képes gyermek-enciklopédia*. Park Kiadó, Budapest. 1992.
- Lihui Yang, Deming An: *Handbook of Chinese Mythology*. Santa Barbara. 2005.

Képek forrása

1. kép

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Yatagarasu_A.jpg (2017. 01. 22.)

2. kép

https://en.wikipedia.org/wiki/Three-legged_crow#/media/File:Threeleggedbird_han_dynasty.jpg (2017. 01. 22.)

3. kép

https://en.wikipedia.org/wiki/Three-legged_crow#/media/File:Korean_three-legged_bird_mural.jpg (2017. 01. 22.)

4. kép

https://en.wikipedia.org/wiki/Three-legged_crow#/media/File:Emperor_Jimmu.jpg (2017. 01. 22.)

5. kép

Ebredezok.hu (2017. 01. 22.)

6. kép

<https://sites.google.com/site/allatmitologia/lelkedek/af-hollo> (2017. 01. 22.)

7. kép

www.orszagalbum.hu (2017. 01. 22.)

8. kép

<http://vaciegyhazmegye.hu/video/1088/VASARNAPI-UTRAVALO-SZENTHAROMSAG-VASARNAPJA-2015-MAJUS-31-.html> (2017. 01. 22.)

9. kép

<https://www.spreadshirt.com/triskelion+t-shirts> (2017. 01. 22.)

10. kép

https://en.wikipedia.org/wiki/Axis_mundi (2017. 01. 22.)

11. kép

<http://koreanhistoricaldramas.com/resources/three-legged-crow-of-goguryeo/> (2017. 01. 22.)

12. kép

<http://koreanhistoricaldramas.com/resources/three-legged-crow-of-goguryeo/> (2017. 01. 22.)